

посіб. – К., 2008. 57. 4. Гурський Д.С. Концептуальні засади державної мінерально-сировинної політики щодо використання стратегічно важливих для економіки країни корисних копалин. – Львів, 2008. 5. Коржнев М.М., Михайлов В.А., Плотников О.В. Ця нова "стара наука" – економічна геологія. – Геолог України. – 2004. – №4. – Жовтень-грудень. – С.18 – 22. 6. Малюк Б.І. Бобров О.Б., Красножон М.Д. Надрокористування у країнах Європи і Америки: Довідникове видання. – К., 2003. 196 – 197. 7. Міщенко В.С. Економічні пріоритети розвитку і освоєння мінерально-сировинної бази України: Монографія. – К., 2007. 8. Основи економічної геології: Навч. посіб. для студ. геол. спец. вищ. навч. закл. освіти /М.М. Коржнев, В.А. Михайлов, В.С. Міщенко та ін. – К., 2006. 9. Ресурси геологічного середовища і екологічна безпека техноприродних гео-

систем: Монографія / За ред. Г.І. Рудька. – К., 2006. 10. Рудько Г.І., Адаменко О.М. Землелогія. Екологоресурсна безпека Землі / За ред. Г.І. Рудька. – К., 2009. 11. Статистичний щорічник України за 2007 рік / Держкомстат України/ За ред. О.Г. Осауленка. – К., 2008. 12. Стукало Н.В. Глобалізація та розвиток фінансової системи України. – К., 2005. – С. 29 – 35. 13. Тимченко С.М., Удовика Л.Г. Глобалізація і право: напрями впливу і тенденції розвитку: 36. наук. ст. Юридичні науки. / Запоріжжя, – 2009. – № 1. – С. 6 – 22. 14. Федоренко В.Г., Ніколенко Ю.М., Діденко О.М. та ін. Основи економічної теорії: Підр./ За наук. ред. проф. Федоренко В.Г. – К., 2005.

Надійшла до редколегії 30.11.09

КОЛЕКЦІЇ ГЕОЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ

УДК 562: 551. 72. (478.9)

В. Нестеровський, д-р геол. наук, Р. Фурдуй, канд. геол.-мінералог. наук, О. Вакуленко, інж.

КОЛЕКЦІЯ ЕДІАКАРСЬКОЇ (ВЕНДСЬКОЇ) ВИКОПНОЇ ФАУНИ З ПРИДНІСТРОВ'Я В ГЕОЛОГІЧНОМУ МУЗЕЇ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, ЯК НАЦІОНАЛЬНЕ НАДБАННЯ УКРАЇНИ

(Рекомендовано членом редакційної колегії д-ром геол. – мінералог. наук, проф. В.В. Шевчуком)

Пропонується надати статус національного надбання України колекції вендських викопних тварин з Придністров'я, яка зберігається в геологічному музеї Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

It is proposed to announce the collection of the ediacarian (vendian) fossilized fauna from Dniesterside keeping in the geological museum of the Kyiv national Taras Shevchenko University as a national property of Ukraine.

Залишки едіакарської фауни вендського віку на Землі зустрічається дуже рідко. Вперше цей викопний комплекс організмів було знайдено у 1940 році в Австралії, в районі рудника Едіакара (звідки й назва комплексу). Пізніше викопні рештки цього віку були встановлені в Намібії, Америці, Росії (райони Білого моря та басейну р. Анабар), Англії, Канаді та Китаї. В Україні єдине місце, де розповсюджені ці викопні рештки – район Подільського Придністров'я.

Залишки цих примітивних Metazoa мають великий інтерес для палеонтологічної науки. По-перше, тому, що це – найдревніші багатоклітинні організми, що з'явилися на Землі, за сучасними даними, 585 + – 10 млн. р. тому. По-друге, затвердився погляд на вендсько-едіакарську фауну не як на предків фанерозойської, а як на цілком самостійну групу. Деякі зарубіжні дослідники наполягають навіть на тому, що едіакарська фауна складає особливу групу організмів – так званих вендобіонтів, які вимерли у венді не залишивши потомків.

Характерною ознакою едіакарського комплексу організмів є відсутність у них твердого скелету та внутрішніх органів, осмोटрофний спосіб харчування.

Едіакарські організми проіснували на Землі біля ста мільйонів років і вимерли, не залишивши еволюційних нащадків. На зміну їм в кембрійському періоді палеозойської ери з'явилися тварини з черепашками, панцирями, та іншими типами твердого скелету.

Отже, вивчення едіакарської фауни має велике значення для розшифровки ходу еволюції життя на Землі.

Едіакарський комплекс України викликає значний інтерес з боку геологічної громадськості світу, свідченням чого є, наприклад, спеціальна екскурсія, що була організована для учасників XXVII Міжнародного геологічного конгресу (1984 р.) і користувалась великою популярністю у делегатів.

На лівобережжі р. Дністра, в районі Дністровської ГЕС палеонтологічні рештки едіакарського комплексу присутні в природних відслоненнях струмків і ярів, а також в розкритті котлованів, споруджених під час будівництва ГЕС. В результаті досліджень українських геологів Є.А. Асєєвої, В.М. Палія, В.А. Веліканова, В.С. Заїка-Новачького, Л.І. Константиценка, О.К. Каптаренко, Ю.А. Гурєєва, А.Ш. Менасової, російських –

Б.С. Соколова, М.А. Федонкіна, Д.В. Гражданкіна та ін., тут були зібрані зразки викопних решток організмів едіакарського комплексу. Монографічне вивчення цих організмів проводилось при підготовці кандидатських дисертацій В.М. Палієм, Д.В. Гражданкіним, А.Ш. Менасовою та докторських В.С. Заїка-Новачьким та М.А. Федонкіним (Москва) докторських дисертацій. Вказані автори дисертацій, а також численних наукових статей довели велику наукову цінність і унікальність дністровського місцезнаходження едіакарської фауни.

Колекція едіакарської фауни, що зберігається в палеонтологічному відділі Геологічного музею КНУ, налічує 154 одиниці збереження. В експозиції та фондах – представники 19 родів та видів, в тому числі 13 голотипів, а також 25 зразків їхнофосилій (рис. 1). Деякі представники відомі також і в комплексах едіакарської фауни районів Білого моря, Сибірської платформи, Англії, Намібії та Австралії.

Вендський вік скам'янілих організмів нашої колекції однозначно підтверджується їх положенням в стратиграфічному розрізі, порівняннями з типовими вендськими комплексами інших регіонів світу, а також аналізами абсолютного віку вміщуючих осадових товщ.

Унікальність даної колекції зумовлена такими ознаками:

1. Палеонтологічні рештки едіакарської фауни в нашому музеї представляють єдине на території України місцезнаходження цієї фауни – розріз верхнього венду Подільського Придністров'я.

2. Цей розріз має перевагу перед іншими місцями залягання едіакарської фауни в світі в тому, що налічує велику систематичну різноманітність органічних решток та доступність відслонення. Це дає змогу розглядати питання про прийняття цього розрізу, як гіпостратотипу для Східноєвропейської платформи. Колекція, що зберігається в нашому музеї – єдина в Україні, що найбільш повно ілюструє цей розріз.

3. Колекція досить повно характеризує склад і типові особливості вендської біоти.

4. Рештки вендських організмів мають добру збереженість і містять характерні морфологічні ознаки для цього типу фауни.

5. Колекція має велику наукову цінність, тому що дає змогу розшифрувати і уточнити дані про хід еволюції багатоклітинних організмів на Землі.

6. Значна кількість фондового матеріалу та його відносно добра збереженість дозволяє застосувати нові сучасні методи досліджень, такі як визначення вмісту органогенного вуглецю, генетичні аналізи, вміст біохімічних сполук і т.п.

7. Велика кількість екземплярів дозволяє проводити обмін з колекціями інших музеїв та геологічних організацій світу – для цього є відповідний резерв.

8. Несхожість з тваринами, що виникли в кембрії, відсутність еволюційного продовження, окреме місце в еволюції Metazoa, древність даної групи організмів (це фактично перші тваринні рештки на Землі), дає змогу

виділити цю групу, як унікальну серед інших систематичних груп фауни, що зберігаються в палеонтологічних музеях України.

9. Експозиція і фонди нашого музею в порівнянні з іншими найбільш повні – тут є екземпляри нових родів та видів, визначені відомими спеціалістами – палеонтологами України та Росії. В колекції – як конкретні палеонтологічні види, так і сліди життєдіяльності вендських організмів.

Вказані особливості колекції дозволяють ставити питання про надання колекції вендської фауни Придністров'я, яка зберігається в Геологічному музеї КНУ, статусу національного надбання України.

Рис. 1. Відбитки *Nemiana simplex* Palij

Опис колекції едіакарської фауни палеонтологічного відділу Геологічного музею КНУ.

Колекція зберігається і експонується в залі Палеонтологія Геологічного музею. Номер колекції 17 п. Крім цього, зразки едіакарської фауни представлені у вітрині "Венд" розділу музею "Історична геологія".

Всього одиниць зберігання в музейному каталозі – 154, але більшість геологічних зразків має декілька, а деякі дуже велику кількість відбитків та ядер викопних особин (наприклад, три плити пісковика з відбитками *Nemiana simplex* Palij мають кожна більше як 300 відбитків, решта – від 1 до 100 відбитків)

За браком вітринної площі в експозиції представлені 10 з 19 викопних родів едіакарських організмів, решта знаходиться в фондах. Там же зберігають і голотипи.

Перелік родів та кількість одиниць збереження едіакарської фауни (де не вказано кількість видів, там в наявності один вид)

1. *Nemiana* – 32 зразки. 2. *Cyclomedusa* – 8 зр., 2 види. 3. *Tirassiana* – 8 зр. 2 види. 4. *Rugonifractus* – 1 зр. 5. *Atakia* – 1 зр. 6. *Bronicella* – 13 зр. 7. *Palaeopascichnus* –

13 зр. 8. *Beltanelloides* – 1 зр. 9. *Nimbria* – 23 зр., 2 види. 10. *Helminthoidichnus* – 1 зр. 11. *Ediacaria* – 6 зр. 12. *Palaeospinctor* – 8 зр. 13. *Paliella* – 7 зр. 14. *Planomedusites* – 1 зр. 15. *Harlaniella* – 4 зр. 16. *Orlaniella* – 4 зр. 17. *Berganeria* – 2 зр. 18. *Gureevella* 1 зр. 19. *Medusinites* – 1 зр.

Крім визначених видів ряд зразків є слідами життєдіяльності вендських організмів – це сліди повзання, харчування, ходи червів, інших риючих організмів та рослинні відбитки – 25 зразків.

1. Глесснер М.Ф. Эдиакарская фауна и ее место в эволюции Metazoa. / "Корреляция докембрия", – Т. I, – М. 1977. С. 257 – 261. 2. Заїка-Новацкий В.С., Палий В.М. Древнейшие ископаемые организмы в отложениях вендского комплекса Приднестровья / Палеонтологический сб. Львовского университета, – Л., 1974. 3. Менасова А.Ш. Нові представники вендської біоти з місцезнаходжень Поділля / Теоретичні та прикладні аспекти сучасної біостратиграфії фанерозою України. Зб. наук. пр. ІГН НАНУ, – К., 2003. С.139 – 142. 4. Федонкин М.А. Органический мир венда/ Итоги науки и техники. – М., – Т. 12. Стратиграфия, Палеонтология, 1983.

Надійшла до редколегії 15.01.10